

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport
Nr 1945:1

Till
Riksantikvarieämbetet,
S t o c k h o l m .

Undersökning av gravhög(?) vid L. Askim litt. 3³², Askim sn.
Göteborgs och Bohus län.

Den 5 april 1945 avgav intendenten vid Göteborgs museums ark. avd., fil. dr Nils Niklasson, rapport till Ämbetet om upptäckten av en gravhög (ev. två högar) vid L. Askim i Askims sn, Göteb. o. Bohus län. I denna föreslår dr Niklasson som första åtgärd en undersökning. Fullmakt härför utfärdas av Ämbetet den 10 april (dnr 1689/45). Undersökningen, som ägde rum den 18-20 april, utfördes av undertecknad med hjälp av en vaktmästare vid museet.

Fornlämningen, som tidigare varit okänd, är belägen 375 m S 5⁰ om korsningen mellan landsvägen Göteborg-Särö och avtagsvägen till Askims station (se ekon. kartan över Göteb. o. Bohus län, blad 5 Askim NV, varav det berörda partiet visas i kalkering i bil. 1, överst). Här på L. Askim 3¹² ha de senaste åren ett flertal avstyckningar för egnahem och sommarbostäder skett. Några av dessa ligga på åkerområdet, i dettas västra del, men de flesta V och S om detsamma, i den åt dessa väderstreck stigande, skogiga terrängen.

Högen är belägen på avstyckningen L. Askim 3³², i dennas sydvästra hörn. Detta ändar ej i spets utan har snett avskurits för att vidga en här planerad vägkorsning (se bil. 1 nederst). På denna tomt har ägaren, herr Thure Ancher (c/o AB Albert Petersson, Rosenlundsgatan 4 H, Göteborg), i vår låtit uppföra en stor enplansvilla såsom egethem.

Den i toppen alldeles plana högen hade hr Ancher beslutat inlemma i den planerade trädgården runt villan såsom en terrassanläggning. Flatån hade belagts med cementplattor och i högens nordända hade ett 1,75 x 1,0 m stort hål upptagits för en stentrappa. Det var den här grävda gropen som orsakade anmälan till museet. En av arbetarna, en person som tidigare gjort museet stora tjänster, iakttog här kol och brända stenar och antog på den grund, att kullen var en gravhög.

Vid besiktningen hade högen uppfattats såsom i det närmaste rund med en diam. av c:a 8 m. Undersökningen nu klarlade att högen var av oval form, med en största längd av 8,5 m i NNO-SSV och en bredd av 6,5 m. Högen bar en sparsam vegetation av gräs, mossa och ris. Omdelbart utanför densamma växte i V och S några träd. Ett dylikt hade stått där gropen upptagits. Högens begränsning åt NNO och SSV kunde inte ses i markytan. Åt det förra väderstrecket tunnade

högen omärkligt ut och åt det senare försvann den i den åt detta håll stigande terrängen.

Sedan de täckande cementplattorna avtagits, utstakades över mitten av högen ett 2 m brett fält i dennas längdriktning, från gropen och söderut. Strax under markytan, c:a 10 cm under denna, vidtog ett jordblandat röse av svartfärgad, starkt kolblandad jord och brända, mycket sköra stenar, av vilka de flesta voro sönderfallna. Rent träkol, i form av kolbitar, förekom praktiskt taget inte. Blott ett par bitar påträffades. Detta skikt av svart jord och stenar var i mitten av högen 65 cm tjockt. Från markytan till alven, som utgjordes av rödgul, i ytan vitbränd sand, var djupet 75 cm. Något 8 om högens mitt påträffades nära botten ett fåtal små fragment av brända ben, vilka snarast syntes mig böra uppfattas som tillfälligt inkomna i fyllningen.

Det 2 x 4 m stora schaktet förlängdes sedan åt NNO och SSV för att högens storlek skulle kunna fastställas (jfr ovan).

Vid den därefter åt alla håll företagna utvidgningen av schaktet, varvid endast högens yttersta rand kom att lämnas oundersökt, påträffades emellertid ingenting med unfantag av några artefakter av flinta. Brända stenar och kolhaltig jord visade sig förekomma i hela högen och den underlagrande sanden var överallt vitbränd.

Efter undersökningen återställdes högen i sitt förra skick. Gropen nära dess norra ända igenfylldes. Ägaren meddelades att han här ej ägde befogenhet att vidtaga några förändringar förrän han erhållit en ev. tillåtelse därtill av Riksantikvarieämbetet.

Fynden:

47748, 47749 Brända ben, 6 små bitar,
träkol, några få bitar,
av flinta: 1 spetskonisk kärna, samt 8 skärvor, varav en med någon tillslagning.

I den tidigare avgivna rapporten omnämndes att omedelbart ö om den i det föregående omtalade högen finnes under östra ändan av en häv tillfälligt uppförd bod en höglignande bildning, vilken möjligen kunde utgöra en gravhög. Denna, som till större delen ligger utanför tomtens ³², kunde inte uppmätas, men dess största tvärmått överskri-der säkerligen inte 4 m. Den föreföll vara av ganska ojäm form. En grop upptogs så nära dess mitt som det på grund av träboden var möjligt. Ingenting talade för att högen utgjorde en gravanläggning, eller ens var tillkommen genom mänskligt åtgörande.

Någon anledning att hålla på högarnas bevarande torde inte kunna anses föreligga. Den mindre högen, som troligen är en naturlig bildning, ligger till större delen i den planerade vägen. Den större är genom sitt läge uppemot en ås ej särskilt tydlig och av undersökningen framgick, att den ej med säkerhet är att uppfatta såsom gravhög. På grund av dess närhet till den uppförda villan torde det även vara till inte ringa olägenhet för ägaren att bibehålla densamma i dess ursprungliga skick. Jag får därför föreslå, att denna medgives rättighet att i fråga om högen vidtaga de förändringar han önskar göra.

Göteborg den 2 maj 1945

Åke Fredsjö

En bilaga.